

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Andrzej Duda

Warszawa, 24 marca 2025 roku

Pan
Jacek Chlebny
Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego

Uczestnicy
Zgromadzenia Ogólnego Sędziów
Naczelnego Sądu Administracyjnego

Szanowny Panie Prezesie!
Szanowni Państwo Sędziowie!

Z okazji Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego proszę przyjąć wyrazy szacunku i uznania dla Państwa wkładu w sprawowanie przez sądy administracyjne wymiaru sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej. Ufam, że spotkanie to będzie owocne, a treść rozpatrywanej dzisiaj informacji o rocznej działalności NSA potwierdzi powszechne przekonanie o wysokim poziomie merytorycznym bogatego i doniosłego orzecznictwa tego organu.

Władze państwowe – w tym władza sądownicza – nie funkcjonują w próżni społecznej, dlatego należy zwrócić uwagę na szeroki kontekst Państwa pracy. Ostatnie lata upłynęły pod znakiem pandemii, pełnoskalowej wojny za naszą wschodnią granicą, a także istotnych wydarzeń na międzynarodowej i krajowej scenie politycznej. W debacie publicznej powróciły z mocą pytania o pojęcia i wartości fundamentalne, takie jak wolność, solidarność, patriotyzm, podmiotowość państw i społeczeństw, suwerenność, demokracja, rządy prawa. W obliczu obecnych zagrożeń bardzo praktyczny wymiar zyskały rozważania dotyczące relacji między rządzącymi a rządzonymi oraz warunków odpowiednio wysokiej identyfikacji obywateli z państwem.

Kieruje to myśli ku sędziom, noszącym łańcuch z wizerunkiem Orła Białego i wyrokującym w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej, a przez to silnie kształtującym wizerunek naszego państwa w oczach jego obywateli. Wyjątkową rolę odgrywają tu sądy administracyjne, orzekające często w sprawach, w których jedną ze stron jest podmiot publiczny, a drugą obywatel – osoba nierzadko przytłoczona złożonością materii prawnej i instytucjonalną siłą swojego przeciwnika procesowego. Dlatego z uznaniem myślę o dorobku orzeczniczym polskich sądów administracyjnych – szczególnie na przestrzeni minionych 10 lat, kiedy to już nie jako czynny badacz, lecz jako głowa państwa zapoznawałem się ze sprawozdaniami z działalności tych organów. Cieszy mnie każdy wyrok, w którym nie tylko litera prawa, lecz także sprawiedliwość, względy słuszności i prawa obywatela zostały postawione na pierwszym miejscu. Z satysfakcją stwierdzam, że sądownictwo administracyjne wszystkich szczebli pokazuje, jak unikać stereotypowych uproszczeń w ocenie stanowisk stron i nazbyt ogólnikowego pojmowania prymatu interesu społecznego – czyli idei, której nie wolno wykorzystywać do blankietowego usprawiedliwiania błędnych decyzji lub nieprawidłowości funkcjonowania instytucji i organów publicznych.

Takich rozstrzygnięć nie zabrakło również w minionym roku. Uchwały siedmiu sędziów NSA z 11 stycznia 2024 roku (sygn. akt I OPS 3/22) oraz 10 kwietnia 2024 roku (sygn. akt I OPS 1/23) odnosiły się, odpowiednio, do skutków prawnych decyzji reprivatyzacyjnych w świetle ustawy o szczególnych zasadach usuwania skutków prawnych decyzji reprivatyzacyjnych dotyczących nieruchomości warszawskich oraz do właściwego rozumienia interesu prawnego w kontekście nawarstwiających się problemów organów administracji przy stosowaniu prawa w sprawach reprivatyzacyjnych. Dokonując wykładni przepisów wspomnianej ustawy, NSA uznał, że dopuszczalne jest odstępstwo od zasady „prawo nie działa wstecz” oraz formalistycznie rozumianej zasady pewności obrotu prawa. To ważne, bowiem zjawiska, którym ma przeciwdziałać ta ustawa, niosły za sobą znaczące skutki w sferze prawa własności – nie zawsze akceptowalne prawnie i społecznie. Styczniowa uchwała NSA pozwala na wyeliminowanie z obrotu prawnego aktów bezpodstawnych i niewątpliwie krzywdzących. Natomiast przywołana druga uchwała, z kwietnia, rozwiązuje problem rozbieżności w wykładni pojęcia interesu prawnego nabywców wierzytelności dekretowych w postępowaniu administracyjnym prowadzonym w sprawach o przyznanie prawa użytkowania wieczystego na podstawie dekretu z 26 października 1945 roku o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy. Wykładnia dokonana mocą wspomnianej uchwały uwzględnia – nie naruszając jednolitości orzecniczej – zarówno konstytucyjny obowiązek ochrony własności i prawa dziedziczenia, jak i roszczenia osób, które doznały uszczerbku majątkowego wskutek dekretu warszawskiego.

Z satysfakcją odnotowuję również orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego dające odpór nasilonym ostatnio próbom dezorganizacji i delegitymizacji całego gmachu polskiego sądownictwa. Mam tu na myśli orzeczenia NSA dotyczące dopuszczalności wyłączenia sędziego z powodu okoliczności towarzyszących jego powołaniu – poparte bogatym dotychczasowym orzecznictwem (głównie wyrokiem NSA z 4 listopada 2021 roku, sygn. akt III FSK 3626/21) – w myśl których sędzia sądu administracyjnego bądź asesor sądowy w wojewódzkim sądzie administracyjnym powołany do sprawowania urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej jest sędzią Rzeczypospolitej Polskiej i sędzią europejskim (w rozumieniu art. 2 i art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1-3 TUE w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych, a także art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4 listopada 1950 roku).

Na uwagę zasługuje również uchwała Kolegium NSA z 13 sierpnia 2024 roku w sprawie statusu asesorów sądowych w wojewódzkich sądach administracyjnych. W uchwale tej wskazano, że nie ma podstaw do przeprowadzenia wobec tych osób ogólnej procedury weryfikacyjnej. Nie można także kwestionować wydawanych z ich udziałem orzeczeń tylko z tego powodu, że w ich powołaniu brała udział Krajowa Rada Sądownictwa, której skład sędziowski został wybrany przez władzę ustawodawczą. Za wystarczające dla zagwarantowania standardu bezstronności i niezależności sędziów sądów administracyjnych uznano badanie na wniosek strony niezawisłości i bezstronności sędziego na podstawie art. 5a ustawy z 25 lipca 2002 roku – Prawo o ustroju sądów administracyjnych. Kolegium NSA przypomniało, że sądy administracyjne mają obowiązek rozpoznawania wpływających spraw bez nieuzasadnionej zwłoki, co wiąże się z koniecznością zapewnienia pełnej obsady stanowisk sędziowskich w sądach administracyjnych. Uchwała zawiera też trafną tezę, iż nie można uzależniać ogłaszania konkursów na wolne etaty asesorskie w wojewódzkich sądach administracyjnych od zdarzeń politycznych, czyli np. opinii lub stanowisk partii politycznych lub stowarzyszeń albo od wyników przyszłych wyborów prezydenckich. Można jedynie ubolewać, że w przestrzeni publicznej daje się słyszeć głos sprzeciwu wobec tak oczywistych stwierdzeń.

Szanowni Państwo, choć teksty ślubowania sędziowskiego i prezydenckiego różnią się brzmieniem, istotą obu jest zobowiązanie do wiernej służby Rzeczypospolitej i jej obywatelom. Znam ciężar tego obowiązku i zaszczytu zarazem, dlatego na ręce Pana Profesora Jacka Chlebnego, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, składam podziękowania Paniom i Panom Sędziom za służbę Ojczyźnie i rodakom. Zaszczytne stanowisko sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego wiąże się z licznymi obowiązkami oraz koniecznością maksymalnego wykorzystywania posiadanych umiejętności i wiedzy w rozpatrywaniu spraw często o wyjątkowej doniosłości i złożoności. Życzę, aby ten trud przyniósł Państwu nie tylko poczucie osobistego spełnienia, ale też satysfakcję z wywierania pozytywnego wpływu na całokształt życia Polaków, na siłę, zasobność, awans cywilizacyjny i przyszłe perspektywy rozwojowe Rzeczypospolitej.

Z wyrazami szacunku

